

DOI: 10.32347/2076-815x.2020.74.275-284

УДК 725.82-69.059.7

к. арх. Руденко М.О.,
rudenko.formail@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7637-8585,
к. арх. Руденко Т.В.,
rudenkoforwork@gmail.com , ORCID: 0000-0002-4687-5748,
Спірідонова А.О.,
rudenkoforwork@gmail.com , ORCID: 0000-0001-5774-7787,
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

АНАЛІЗ ДОСВІДУ РЕНОВАЦІЇ КІНОТЕАТРІВ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Проведено аналіз закордонного та українського досвіду реновації кінотеатрів другої половини ХХ століття. Розглянуто прийоми реновації ряду кінотеатрів, що позитивно вплинули на відвідуваність та фінансовий оборот закладів. Визначено головні напрямки функціонального розвитку кінотеатрів. Встановлено, що переосмислення потребує не лише склад приміщень функціональних зон, а децю можуть бути удосконалені і самі приміщення відповідно до викликів часу та оновленню технологій.

Ключові слова: реновація; криза; реконструкція; багатозальний кінотеатр; поліфункціональний.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день актуальність теми відновлення та інтеграції будівель радянського минулого у паттерни сучасного міста досі є актуальною. В Україні налічується більше 500 будівель типових кінотеатрів, побудованих за часів СРСР. Частина з них уже зазнали реновації, втім, більша частина потребує відновлення та актуалізації до сучасних умов конкурентного попиту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливостям формування функціональних зон та приміщень кінотеатрів дослідження присвячували: Куцевич В.В., Савченко М.Р., Абизов В.А. та ін. Серед закордонних дослідників варто відзначити наукові роботи Barbara Mennel, Sharon Lam, Zoe Georgiadou, Reza Aalaeifar та інші.

Мета статті. Метою статті є узагальнити українського та закордонного досвіду реновації кінотеатрів та охарактеризувати основні прийоми, що можуть бути застосовані під час реновації кінотеатрів.

Виклад основного матеріалу. Розвиток проектування та будівництва кінотеатрів формувався значною мірою під впливом соціальних (зокрема,

попиту) та технологічних (проява нових технологій, обладнання, тощо) факторів.

В.В. Куцевич [12, с.208] виділив три основні етапи-«кризи», що вплинули на функціональну структуру кінотеатрів.

1. З кінця 40-х до середини 50-х років минулого сторіччя, основна причина - стала поява чорно-білого телебачення. Реакція - поява “широкоформатних” зображень стала реакцією на зміни попиту споживачів.

2. Кінець 50-х - пов’язана з появою кольорових телевізорів. Проведено масштабні дослідження аудиторії глядачів [13, с. 134-135], виявлено зміни у кількості відвідувачів кінотеатрів, попит на зменшення залів (до 50-80 людей), а також запит на додаткові послуги (кафе, бари, ігрові кімнати) та підвищення загального комфорту за рахунок гардеробних, автостоянок зі зручними підходами, тощо. Реакція - будівництво багатозальних кінотеатрів з підвищеною комфортністю.

3. У кінці 70-х років - поява у країнах Європи та США перших відеоманітофонів для домашнього користування. Рішення - відчутні зміни технології не тільки кінопоказу, але і кіновиробництва загалом. Стали набувати поширення кінотеатри універсального використання з розширеним складом приміщень. Ще однією характерною особливістю є підвищення рівня якості зображення та звуку у закладах, порівняно з домашнім переглядом фільмів за рахунок технологічних рішень, що покращуються та оновлюються щороку.

Втім, чимало кінотеатрів на території України досі не є повністю адаптованими під реалії ринку. Втім, позитивним прикладом є кінотеатр «Колос» у м. Полтава, що зараз працює у межах мережі Wizzoria. Це колишній театр у повоєнні роки перетворений на кінотеатр з двома залами, максимальна посадка яких становила 894 відвідувачі [11, с. 369]. За часів незалежності будівля змінила декілька орендарів, деякий час стояла покинутою. Зараз на території комплексу функціонує кафе та ресторан, що позитивно впливає на потік відвідувачів.

Ще одним прикладом реновації, що є частково-успішною є будівля кінотеатру «Олімп» у м. Кривий Ріг. Це збудований за радянським типовим проектом однозальний кінотеатр, що було адаптовано під сучасні умови за рахунок прибудови залів, часткової зміни внутрішнього планування та формування зон громадського харчування та розваг у фойє. Втім, реновація багато в чому проводилась з застосуванням вкрай бюджетних будівельних матеріалів та без урахування основного задуму архітекторів, що проектували та адаптували типову будівлю.

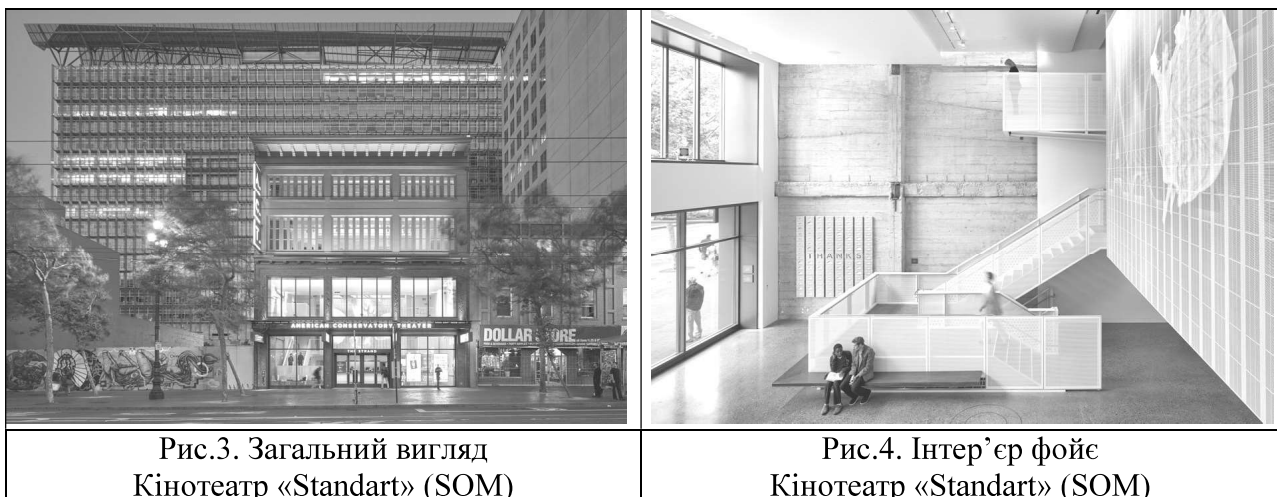
Давно поширеним є проектування багатофункціональних комплексів з ядром-кінотеатром і за кордоном. Яскравим прикладом може бути кінотеатр

«Weltspiegel Cottbus» (Німеччина) (Рис. 1), реновація якого була завершена у 2012 році, архітектурне бюро - Studio Alexander Fehre. До реновації кінотеатр мав лише 1 зал – автори проекту реалізували прибудову 2 додаткових залів на 80 відвідувачів, розташованих один над іншим та кафе. Історичний зал на 520 місць було відреставровано та перепрофільовано під залу для різноманітних заходів (Рис. 2).

Прикладом кардинальної функціональної переорієнтації може бути також трансформація кінотеатру у Сан-Франциско у освітньо-розважальне середовище студією SOM (Рис. 3). Триповерхове фойє виконує функції освітнього простору та використовується у маркетингових цілях (у вечірній час відвідувачів приваблює проектор та полотно на всю висоту атриуму, що видно ззовні) (Рис. 4).

Зали можуть бути орендовані для кіносеансів, традиційних вистав (283 відвідувача), репетицій, тощо.

Прикладом вдалого поєднання маркетингу, менеджменту та архітектури є мережа МАК [7]. МАК – Мережа артхаусних кінотеатрів Польщі, до якої входить понад 200 закладів. Спочатку кінотеатри вступали до неї добровільно, а потім участь у цій мережі стала майже обов'язковою. Це пов'язано з тим, що за умови входження до польської мережі кінотеатрів, а також до мережі артхаусних кінотеатрів Польський інститут надавав фінансову підтримку – 50% від вартості DCP-проекторів. Кінотеатри це зобов'язувало до підписання контрактів на 10 років та дотримання квоти показу польських фільмів. Фінансують цю мережу Польський кіноінститут, Міністерство культури та Національний кіноархів. Обов'язковим для них є нормований відсоток показу артхаусного кіно та квоти на європейські фільми як для країни-члена ЄС. При кінотеатрах часто діють кіношколи, для найменших глядачів передбачені майстеркласи, для старших – дискусії. Оригінальним рішенням є створення кіноподій, що охоплюють по п'ять – десять закладів у різних містах. Це лекції, танцювальні чи вокальні номери, зустрічі із зірками. Привертають увагу глядачів і екосеанси – з використанням велосипеда для вироблення енергії, що підживлює проектор.

Інтерес становить досвід країн колишнього радянського союзу, оскільки типові проекти кінотеатрів застосовувались на той час на всій території СРСР. Наприклад, у Москві (Росія) Мосархітектура затвердила 11 проектів реконструкцій радянських кінотеатрів, що передбачає перетворення їх у сучасні центри районів міста (Рис. 5-10).

Наповненість кожного центру адаптується під потреби мешканців конкретного району. Анонсовано [14], що знакові архітектурні елементи старих будівель – панорамно засклені фойє та високі частини кінотеатрів – будуть збережені. Крім того, прозорими стануть перші поверхи і центральні фасади. Фасади будуть виконані з високотехнологічних, довговічних та екологічних матеріалів – керамічних панелей, скла та металу.

Рис.5. Загальний вигляд Кінотеатр «Будапешт» до реконструкції

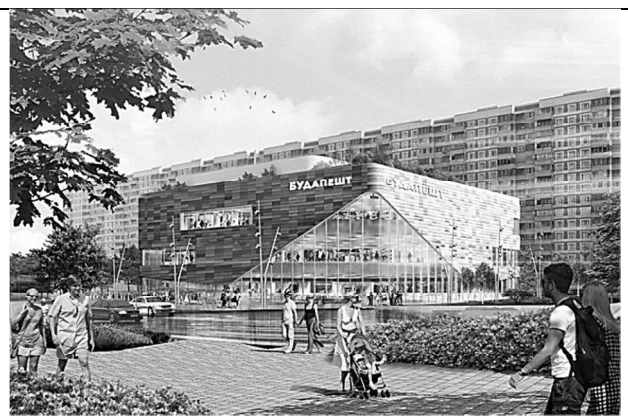

Рис.6. Загальний вигляд Кінотеатр «Будапешт» після реконструкції

Рис.7. Загальний вигляд Кінотеатр «Прага» до реконструкції

Рис.8. Загальний вигляд Кінотеатр «Прага» після реконструкції

Рис.9. Загальний вигляд Кінотеатр «Висота» до реконструкції

Рис.10. Загальний вигляд Кінотеатр «Висота» після реконструкції

Змінам піддаються також форми та площі окремих приміщень кінотеатрів. Приміром, світовий досвід показує позитивний результат проектування дитячих зон у кінозалах або спеціалізованих «дитячих» місць, де батьки можуть проводити час з дітьми під час перегляду кіносеансів для дітей (Рис. 11-12).

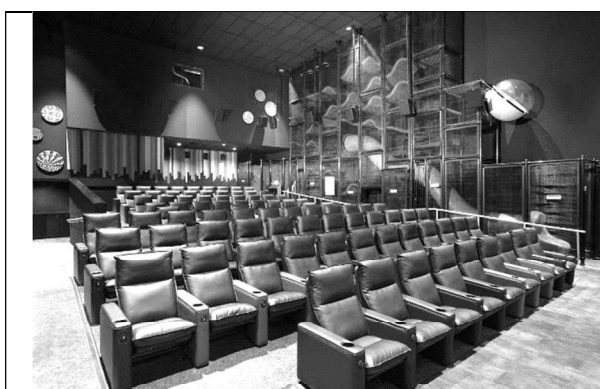

Рис.11. Інтер'єр кінозалу Кінотеатр «Cineplex Clubhouse» (Колгарі, Канада)

Рис.12. Інтер'єр кінозалу Кінотеатр «Candy Park Cinema» (Гонконг, КНР)

В сучасних умовах ще одним прикладом таких змін в межах приміщень можуть стати збільшення відстаней між кріслами, розширення рядів та інші зміни направлені на збільшення дистанції між відвідувачами. Це вплине на

заповнюваність, але допоможе повернути людей назад в зали після завершення карантину. Буде багато тих, хто і зовсім перестане ходити, повністю переключившись на онлайн-стрімінг. Як альтернатива може прийти перегляд кіно під відкритим небом в авто, або у літніх кінотеатрах.

Серед громадських будівель і споруд вітчизняної масової забудови найцікавішими випадками реновації є оновлення закладів з додаванням нових функцій. На об'ємно-планувальному рівні задачі з розширення функціональних можливостей кінотеатрів під час реновації можуть бути вирішені шляхом застосування таких методів як прибудова та добудова окремих елементів та цілих будівель, надбудова декількох та мансардного поверхів, нашарування констяірукцій на фасади та демонтаж елементів і секцій, заміна конструкцій [15, с. 26]. Сумарне використання принципу міцності та методів реновації при процесі реконструкції на об'ємно-планувальному рівні формують – принцип реконструкції елементів об'єкту реновації.

Є декілька основних груп приміщень, що можуть бути виділені як основні функціональні групи приміщень кінотеатрів [12, с.211]: приміщення комплексу для глядачів; приміщення демонстраційного комплексу, приміщення адміністративно-господарські, виробничі, приміщення, що обслуговують естраду. Застосування принципу інтеграції є перспективним для подальшого розвитку кінотеатрів. Це стосується не лише груп приміщень кінотеатрів, а й структури самих приміщень Типологічно формуватися ці функції можуть за допомогою багатозальності, розширення складу приміщень та удосконаленню і переоснащенню самих приміщень.

Висновки. Виходячи з проаналізованого закордонного та українського досвіду реновації кінотеатрів можна стверджувати, що до найперспективніших прийомів реновації кінотеатрів є впровадження багатозальності та додаткових функцій на рівні груп приміщень та додавання нових функціональних зон на рівні приміщень кінотеатру. Досягнення реноваційних задач об'ємно-планувального рівня відбувається шляхом застосування таких методів як прибудова та добудова окремих елементів та цілих будівель, надбудова декількох та мансардного поверхів, нашарування конструкцій на фасади та демонтаж елементів і секцій, заміна конструкцій.

Ряд планувальних заходів на рівні окремих приміщень може сприяти розширенню функцій цих приміщень. Наприклад, в кінозалі можуть бути виділені окремі «дитячі» зони. Ряд заходів також може бути реакцією на сучасні умови підвищення захворюваностей респіраторними інфекціями, як-то збільшення відстаней між кріслами, розширення рядів та інші.

Бібліографія

1. Charlotte Herzog. The archaeology of cinema architecture: The origins of the movie theater. *Journal Quarterly Review of Film Studies: volume 9*, 2009. P. 11-32.
2. Chris van Uffelen. Cinema architecture. *Braun Publishing AG*, 2009. 253 p.
3. Michael Tapper. Cinemas in Britain: a history of cinema architecture. Lund University. *Historical Journal of Film «Radio and Television»: volume 33, Issue 1*, 2013. P. 178-179.
4. Mozhdah Lotfaliadeh, Feridoun Nahidiazar, Mehrvash Kazemi. Cinema and Architecture with Principle of Social Sustainable. *Department of Engineering, Shabestar Branch, Islamic Azad University, Shabestar, Iran. Journal of Architectural Engineering Technology: volume 2, issue 2*, 2013. P.1-5
5. Muteber Erbay. Modern architecture and cinema: an assessment through iconic buildings. *International Journal of Academic Research: volume 5, No. 5, Part A*, 2013. P. 14-23.
6. Roberto Daniel Ottobre, Marcelo Ottobre, Agustín Arias, María Pérez Maraviglia and Oscar Cañadas. Multiplex cinema halls: Design and construction of six halls in the city of Mar del Plata. *Proceedings of the 22nd International Congress on Acoustics: Buenos Aires – 5 to 9 September, 2016. Proceedings of Meetings on Acoustics, Volume 28, Issue 1*, 2016. P. 1-10.
7. Kina należące do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych. KINA, 2020. URL:<http://www.kinastudyjne.pl/kina.html> (дата звернення: 3.05.2020).
8. Woo et al., E. Woo, J. Choi, C. Im. A study on the status of the waiting space cinema complex *Korean Inst. Inter. Des.*, 29, 2001. P. 203-210.
9. Young-Seo Park, Sungil Ham. Spatial analysis of various multiplex cinema types. *Frontiers of Architectural Research: volume 5, issue 1*, 2016. P. 63-73.
10. Король Ю.В. Типологічні аспекти та тенденції розвитку кінотеатрів. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Випуск 27*, 2011. С. 210-217.
11. Кудрицький А.В. Полтавщина: енциклопедичний довідник. Київ: «Українська Енциклопедія» імені М.П.Баджана, 1992. 1024 с.
12. Куцевич, В. В. Перспективні напрямки розвитку типології кінотеатрів. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*, 2006. С. 208-212.
13. Нийт Т., Хейдметс М. Психологические проблемы проектирования кинотеатров. Проблемы практической психологии. Социально-психологические исследования. *Таллинн: Изд-во при Таллинском педагогическом институте*, 1984. С. 133–147.

14. Одинадцать проектов кинотеатров согласовала Москомархитектура за 2018 год. Офіційний сайт мера Москвы. URL: <https://www.mos.ru/news/item/49247073/> (дата звернення: 20.12.2018).

15. Хомяков А.И., кандидат архитектуры.. Автореферат. Модернизация зданий и сети кинотеатров. *Центральный орден трудового красного знамени научно-исследовательский и проектный институт типового и экспериментального проектирования жилища*, 1990. С. 26.

к. арх., Руденко М.А.,
к. арх., Руденко Т.В., Спірідонова А.А.,
Национальный университет
«Полтавская политехника имени Юрия Кондратюка»

АНАЛИЗ ОПЫТА РЕНОВАЦИИ КИНОТЕАТРОВ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВЕКА

Проведен анализ зарубежного и украинского опыта реноваций кинотеатров второй половины XX века. Рассмотрены приемы реновации ряда кинотеатров, которые положительно повлияли на посещаемость и финансовый оборот заведений. Определены основные направления функционального развития кинотеатров. Установлено, что переосмысления требует не только состав помещений функциональных зон, но могут быть усовершенствованы и сами помещения в соответствии с вызовами времени и обновлением технологий.

Ключевые слова: реновация; кризис; реконструкция; многозальный кинотеатр; полифункциональный.

PhD in Architecture, Mariia Rudenko,
PhD in Architecture, Taras Rudenko, Anastasiia Spiridonova,
National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»

ANALYSIS OF RENOVATION EXPERIENCE OF THE SECOND HALF OF THE XX CENTURY CINEMAS

The analysis of foreign and ukrainian experience of the second half of the XX century movie theatres renovations is carried out. The methods of renovation of movie theatres, which had a positive impact on the attendance and financial turnover of establishments, are considered. The main directions of functional development of cinemas are determined. It is established that it is needed not only to rethink the

composition of the premises of functional areas, but also the premises themselves can be improved to some extent in accordance with the challenges of the time and the update of technologies.

It can be argued that the most usable methods of cinema renovation are the using of multi-room planning systems and additional functions at the level of premises groups. At the same time adding new functional zones at the cinema premises is quite perspective method also. Achieving the renovation tasks at the spatial planning level is achieved through the use of such methods as extension and completion of individual elements and entire buildings, adding of several and attic floors, layering of structures on facades and dismantling of elements and sections, replacement of structures.

A number of planning methods at the level of individual premises can contribute to the expansion of the functions of these premises. For example, separate "children's" zones can be allocated in a cinema hall. A number of methods may also be a way to improve planning system according to current conditions of increasing incidence of respiratory infection. For example such a methods as increasing the distance between the chairs, expanding the rows in the hall, etc.

Keywords: renovation; crisis; reconstruction; multy-premises cinema; polyfunctional.

REFERENCES

1. Charlotte Herzog. The archaeology of cinema architecture: The origins of the movie theater. *Journal Quarterly Review of Film Studies*: volume 9, 2009. P. 11-32. {in English}
2. Chris van Uffelen. Cinema architecture. *Braun Publishing AG*, 2009. P. 253. {in English}
3. Michael Tapper. Cinemas in Britain: a history of cinema architecture. Lund University. *Historical Journal of Film «Radio and Television»*: volume 33, Issue 1, 2013. P. 178-179. {in English}
4. Mozhdeh Lotfaliadeh, Feridoun Nahidiazar, Mehrvash Kazemi. Cinema and Architecture with Principle of Social Sustainable. Department of Engineering, Shabestar Branch, Islamic Azad University, Shabestar, Iran. *Journal of Architectural Engineering Technology*: volume 2, issue 2, 2013. P.1-5 {in English}
5. Muteber Erbay. Modern architecture and cinema: an assessment through iconic buildings. *International Journal of Academic Research*: volume 5, No. 5, Part A, 2013. P. 14-23. {in English}
6. Roberto Daniel Ottobre, Marcelo Ottobre, Agustín Arias, María Pérez Maraviglia and Oscar Cañadas. Multiplex cinema halls: Design and construction of six halls in the city of Mar del Plata. Proceedings of the 22nd International Congress

on Acoustics: Buenos Aires – 5 to 9 September, 2016. *Proceedings of Meetings on Acoustics*, Volume 28, Issue 1, 2016. P. 1-10. {in English}

7. Kina należąca do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych. *KINA*, 2020. URL:<http://www.kinastudyjne.pl/kina.html> (date of reference: 3.05.2020). {in English}

8. Woo et al., E. Woo, J. Choi, C. Im. A study on the status of the waiting space cinema complex Korean Inst. Inter. Des., 29, 2001. P. 203-210. {in English}

9. Young-Seo Park, Sungil Ham. Spatial analysis of various multiplex cinema types. *Frontiers of Architectural Research*: volume 5, issue 1, 2016. P. 63-73.

10. Korol. Typological aspects and trends in the development of cinemas. *Modern problems in architecture and urban planning*. Volume 27, 2011. P. 210-217. {in Ukrainian}

11. Kudrytsky A.V. Poltava's region: encyclopedic reference book. *Kyiv: «Ukrainian encyclopedic» named after Badzhan*, 1992. С.1024. {in Ukrainian}

12. Kutsevych. Perspective courses for the development of the typology of cinemas. *Newsletter of Lviv Polytechnic National University*, 568, 2006. С. 208-212. {in Ukrainian}

13. Niit T., Heidmets M. Psychological problems of spatial organization of cinema buildings. Problems of the practical psychology. Social and psychological researching. *Tallin: Publishing at the Tallinn Pedagogical Institute*, 1984. P. 133–147. {in Russian}

14. Eleven projects of cinemas were agreed by «Moscomarchitecture» in 2018. Official site of the head of Moscow. URL: <https://www.mos.ru/news/item/49247073/> (date of reference: 20.12.2018). {in Russian}

15. Khomyakov Alex.I., candidate of architecture sciences. Authorized summary. Modernization of buildings and a network of cinemas. Central Order of the Red Banner of Labour research and design institute of typical and experimental building design, 1990. P. 26. {in Russian}